

PREFAȚĂ

În anul 1992, la propunerea directorului Institutului de Sociologie, unde lucram, am obținut o bursă I.R.E.X. (International Research and Exchanges) în Statele Unite. I.R.E.X. a fost și este o organizație nonprofit care promovează programe destinate, cu precădere, îmbunătățirii educației. Nu știu cum mai stau lucrurile, astăzi, cu scopurile acestei organizații, dar în anii '90 I.R.E.X. sponsoriza, între altele, mai multe programe destinate perfecționării pregătirii științifice a cercetătorilor din țările aparținând fostului bloc comunist.

La un asemenea program am participat și eu, alegând ca loc de perfecționare a pregătirii mele ca sociolog Universitatea din California, Los Angeles (denumită, pe scurt, U.C.L.A.). Au contribuit la această alegere sfaturile fostului meu conducător de doctorat Mihail M. Cernea, stabilit, încă din 1974, în Statele Unite, la Washington, cât și faptul că la U.C.L.A. activau cei mai prestigioși specialiști în domeniul sociologiei devianței – disciplină căreia m-am consacrat după câțiva ani de la absolvirea facultății. Și deoarece în perioada 1974-1976 lucrasem în calitate de sociolog la Catedra de Sociologia Medicinii, contribuind, împreună cu șeful Catedrei, Grigore Popescu, la apariția primului tratat de Sociologia Medicinii¹ din România și

¹ Grigore Gr. Popescu, Sorin M. Rădulescu, *Sociologia medicinei. Elemente teoretice și practice*, București, Edit. Medicală, 1976

din Estul Europei², am ales ca tutor sau adviser pe cunoscutul profesor din U.C.L.A. Howard E. Freeman – unul dintre contributorii de seamă la nivel internațional în domeniul sociologiei medicinei.

M-am adresat profesorului american care a acceptat cu multă amabilitate solicitarea mea ca domnia sa să-mi devină tutor la Universitatea din Los Angeles.

Îmi amintesc că am așteptat o bună bucată de timp să primesc aprobarea de plecare, dar nu-mi mai amintesc pentru care motiv această aprobare mi-a venit prin intermediul serviciului de relații externe a Academiei Române având ca șef, în continuare, la fel ca și în anii regimului comunist, pe Dan Marcel Ghibernea, despre care știam că fusese securistul fostei Academii de Științe Social-Politice, conduse de Mihnea Gheorghiu și care a ajuns ulterior ambasadorul României în Marea Britanie³.

Mai rămânea nerezolvată o singură condiție a acceptării plecării mele în Statele Unite și nu una marginală, ci una esențială: achitarea costului transportului dus-întors. În mod firesc, nici unul dintre bursierii cărora li se aprobase stagiul bursier – și mă refer aici numai la aceia din România – nu dispunea de suma necesară pentru o asemenea călătorie. Și deoarece auzisem că Fundația „Soros” – organizație neguvernamentală cu un buget

(Ediția a doua revăzută și revizuită: *Medicina și colectivitățile umane*, București, Edit. Medicală, 1981).

² Conform cu Mark Field – președintele Comitetului de Cercetare în domeniul Sociologiei Medicinii al Asociației Internaționale de Sociologie, prefațator al ediției a doua a lucrării *Medicina și colectivitățile umane*.

³ Dan Marcel Ghibernea: „Surse din SIE susțin că e spion activ, dar el neagă. Disidentul Mircea Răceanu l-a semnalat drept ofițer CIE, deconspirat, al regimului ceaușist. Tatăl său a activat în DIE (Spionii români fură România, conform cu <https://necenzuratmm.ro/dezvaluiri/47230-spionii-romani-fura-romania.html>).

inițial anual de 1,5 milioane de dolari, înființată recent (1990) în țară, sponsorizează asemenea tipuri de acțiuni, am făcut cerere pentru a primi banii necesari.

Mărturisesc că aveam temeri serioase că voi fi refuzat, deoarece cu Alin Teodorescu, președinte al Consiliului Fundației Soros în acea perioadă, fostul meu coleg la Centrul de Cercetări Sociologice, avusesem divergențe relativ serioase și ne antipatizam reciproc.

Spre surpriza mea, care habar n-aveam că președintele Fundației respective, prin reglementările fișei postului, nu se poate implica în mod subiectiv în alegerea sau respingerea candidaților la fondurile organizației, cererea mi-a fost aprobată, iar costurile deplasării mele în Statele Unite mi-au fost sponsorizate.

Ca să glumesc, mă număr printre acei „ticăloși” plătiți de Soros și vânduți acestuia, acuzați cu frenezie de către populații locale xenofobi, care nu aveau capacitatea să diferențieze, în acea perioadă tulbură a anilor '90, între principiile unei societăți „deschise” promovate de Soros și manipulările activismului politic sau intervențiile în modelarea societății civile de care a fost acuzat, nu odată, miliardarul american. Fac parte dintre „românii bursieri” ai lui Soros – așa cum subtitrează un cunoscut ziar din România un articol care incriminează scopurile subversive ale organizațiilor întemeiate în Estul Europei⁴. Dar pot jura cu mâna pe inimă că n-am semnat niciun act care să fie contra intereselor României și nici măcar unul care să fie împotriva principiilor mele.

Odată ce am reușit să obțin fondurile necesare plecării, mi-am cumpărat biletele de avion spre Statele Unite, iar la sfârșitul lunii iulie 1992 am decolat spre Statele Unite.

⁴ Mihai Popescu, *Cum a fost acaparată România de rețeaua lui Soros*, în „România Liberă”, 19.12.2018 (conform cu <https://romanalibera.ro/investigatii/cum-a-fost-acaparata-romania-de-reteaua-lui-soros-765819>).

București. 13 iulie (Luni)⁷

Zile călduroase de vară sau mai bine zis „pierde vară”. Nimic plăcut, nimic util și, mai ales, nicio noutate din cele pe care le aștept. N-am primit încă nicio înștiințare de la I.R.E.X. că mi-a fost aprobată bursa. Se pare (cel puțin așa am auzit) că toți bursierii vor fi controlați de serviciul secret extern al Statelor Unite (C.I.A.), probabil să nu se strecoare printre noi un fost securist sau chiar membru al S.R.I. (de ce nu?), care să le dea bătaie de cap agenților serviciilor secrete americane.

Nu am primit nici măcar aprobarea cererii mele pentru a primi de la „Soros” banii necesari călătoriei în Statele Unite.

Sunt nevoit să aștept, să nu plec nicăieri din București, iar asta ne plictisește îngrozitor și pe mine și pe Silvia.

17 iulie (Vineri)

Se pare că nu mai am nicio șansă să mai plec în America. Nu văd cum, când și cu ce fonduri.

Mă perpelesc de căldură și, mai ales, de plictiseală. Îmi făcusem o mulțime de planuri în legătură cu bursa din America și s-a ales praful de tot.

Politica nu mă mai interesează, deoarece nu merită să-ți pierzi timpul, speculând tot felul de evenimente. La

⁷ Toate aceste însemnări (din 13-28 iulie 1992) fac parte din jurnalul care a alcătuit substanța cărții *Revoluția ca spectacol. Însemnările unui sociolog în perioada septembrie 1988-iulie 1992*, București, Editura Vremea, 2013, p. 290. Partea cea mai substanțială dintre aceste însemnări a fost deja publicată, iar o altă parte vede de-abia acum lumina tiparului.

Convenția Democratică candidează la președinție Emil Constantinescu, rectorul Universității București. Mulți contestă hotărârea membrilor Convenției, care-l exclude pe Nicolae Manolescu din cursa prezidențială. Nu mai știu ce să cred, de aceea mi s-a făcut lehamite de politică și, mai ales, de personajele care o populează.

20 iulie (Luni)

Azi a fost ziua mea „norocoasă”. Am primit aprobarea pentru bursa I.R.E.X. în Statele Unite. Au trecut aproape două săptămâni de când am răspuns chestionarului la Ambasada Americană. Degeaba i-am învinovăți că n-au fost operativi.

De la Soros însă nicio veste. Silvia a fost de câteva ori la sediul Fundației ca să se intereseze de aprobare. I s-a spus că se rezolvă, dar mai trebuie așteptat. Sunt multe cereri și mulți solicitanți cu tot felul de probleme. Aștept deci, tot n-am altceva mai bun de făcut.

28 iulie (Marți)

În fine, zarurile sunt aruncate. Pot pleca, am banii necesari pentru plecarea în Statele Unite. „Fundația Soros” mi-a aprobat, deși cu multă întârziere, sponsorizarea drumului până acolo. Plec peste trei zile.

31 iulie (Vineri)

După o noapte aproape albă m-am culcat pe la 2⁰⁰ noaptea, întrucât am urmărit la TV campionatele de gimnastică feminină – *Olimpiada de la Barcelona*, sculară dis de dimineață, la ora 6⁰⁰. Împreună cu Silvia (și duși de fratele ei) am ajuns la aeroport, la o oră încă prea devreme, Nu era nici măcar ora opt. Coadă la bagaje, control vamal. La 9⁴⁰ decolarea spre un vechi „vis” (America) devenit, în fine, pentru mine o realitate. La 12⁴⁰ (două ore

la care s-a adăugat o oră fusul orar) escală la Amsterdam de aproape două ore pentru alimentarea Boeing-ului 770 cu care călătorim.

Aici, o primă surpriză în drumul cu cursa TAROM: ni s-a refuzat dreptul de a aștepta în sala de tranzit după ce fuseserăm anunțați despre asta. Probabil, o decizie a olandezilor exasperați de emigrația est-europeană, inclusiv cea românească, foarte abundentă în această perioadă. Apoi, cu un alt echipaj, avionul a decolat spre New York.

Este deja ora 22²⁰ când scriu, în avion, toate acestea. Încă ne învărtim, de minute bune, deasupra aeroportului Kennedy, deoarece traficul aerian este foarte aglomerat în această zonă. Se pare că mai durează încă o oră până la aterizare. Vom ajunge la 23³⁰ – ora Bucureștiului, adică 16³⁰ după ora locală. Decalajul orar este de șapte ore. Nu-l simt deocamdată. Simt, în schimb, golurile de aer neobișnuit de frecvente care fac ca avionul să se zgâlțâie din toate încheieturile, părând că alunecă într-o vrie mortală.

Dincolo de aceste senzații dezagreabile, stresante, așa spune că a fost un zbor plăcut, „agrementat” de vizionarea a două filme la video și de servirea a două mese, plus o gustare. În avion mulți turiști români dintre care un grup de patru colegi de la Academia Română, printre care și eu. Am survolat, pentru prima dată, Atlanticul și se pare că am intrat deja pe continent deasupra Canadei.

De acum, timp de trei luni, va trebui să mă descurc singur (*by myself*), situație cu care nu sunt obișnuit. E greu, va fi foarte greu, dar trebuie să mă descurc, n-am ce face. Mi-am făcut încă de la București un plan concret. În primul rând, îmi propun să învăț bine limba engleză (vechea mea obsesie). Am ignorat constant, mai ales înainte de 1989, această cerință, deoarece nu credeam că voi călători vreodată, în afară și mai ales spre Vest. Pentru ca să realizez o asemenea cerință imperativă, va trebui să

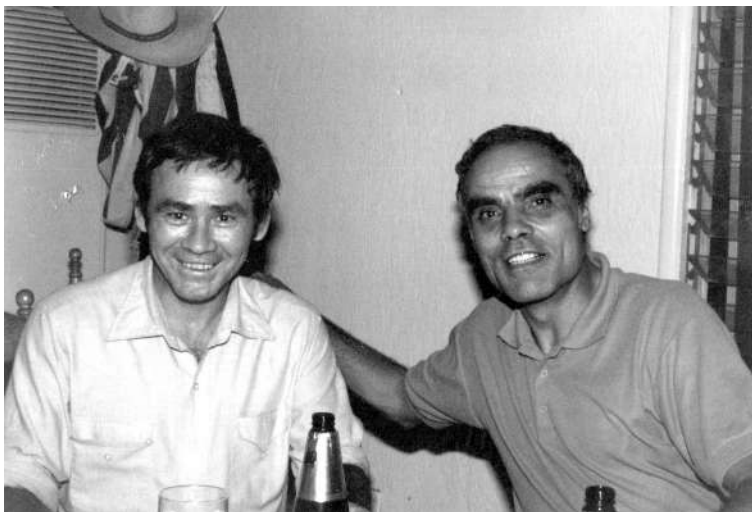
mă „dezobișnuiesc” (conform cu „metoda” Cioran) de a gândi și a vorbi în limba română. Greu, dar nu imposibil de făcut.

La ora trei, ora locală (adică 22,00 ora Bucureștiului), am aterizat în condiții neobișnuit de dificile, după multe zdruncinături, smucituri, goluri de aer, pe Kennedy Airport. Spaimă în rândul majorității pasagerilor, care înjurau cu glas tare pe „securiștii de piloți” pentru incapacitatea de a controla mai bine avionul. Aterizarea s-a făcut însă cu bine, iar atunci când roțile au atins terenul solid, aceiași pasageri au aplaudat performanța piloților de la Tarom. Că așa-i românul: rău cu răul, bun cu binele!

Aeroportul este unul gigantic, de dimensiuni neobișnuit de mari. În drumul spre ieșire, făcut cu un autobuz cochet, am trecut pe lângă un avion ars într-un accident petrecut cu două zile în urmă. Nu am mai văzut până acum așa ceva, deși am avut ocazia să aterizez și pe un alt aeroport dintr-o altă țară occidentală (pe Heathrow, în Anglia).

Formele vamale și aplicarea vizei pe pașaport au decurs fără probleme și foarte rapid, nu ca la englezi, unde am petrecut minute bune până ca aceste formalități să fie îndeplinite. Vameșii nu ne-au întrebat nimic și mi se pare absolut normal deoarece nu știu ce informații ar putea obține de la niște bieți români abia ieșiți din rigorile comunismului. Suntem în total un grup de 20 *irexiști*, de ambele sexe, unii mai tineri, alții mai în vârstă, toți proveniți din foste țări socialiste. Printre ei, suntem patru români de la diferite instituții ale Academiei Române, plus câțiva cercetători români din diferite domenii de activitate.

Dincolo de vamă ne așteaptă o doamnă cu o figură comună, dar cu un aer respectabil, reprezentanta I.R.E.X., care, foarte grăbită, se urcă împreună cu noi într-un autobuz de transfer aflat în alt terminal al aeroportului,

Împreună cu Grigore Lucaț

Alături de Grigore și sora lui, Mariana

Grigore, sora lui, eu, Mihai și un prieten de-al lui Grigore

Mihai, Grigore, Ovidiu și eu

CUPRINS

Prefață	5
București (13-31 iulie 1992)	11
Providence, Rhode Island (1-28 august)	16
Los Angeles, California (29 august-26 octombrie)	62
New York (26-27 octombrie)	148
Cursa TAROM New York – București (28 octombrie 1992)	150
Epilog	153
Fotografii	161
Anexă: <i>Evaluări privind emigrația românească în Statele Unite. Românii din Los Angeles</i>	185